

จิตสาธารณะกับวิถีชีวิตของบุคคลในยุคศตวรรษที่ 21

มนูญพงศ์ ชัยพันธุ์^{1*}, สุดใจ เขียนภักดี² และ อนุสรณ์ นามประดิษฐ์³

^{1,2,3} อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

PUBLIC MIND AND LIFESTYLE OF PEOPLE IN THE 21st CENTURY

Manoonpong Chaiphan¹, Sudjai Kienpakdee² and Anusorn Nampradit³

^{1,2,3} Lecturer of Faculty of Educational and Liberal Arts, Suvarnabhumi Institute of Technology

* Corresponding author e-mail: manoonpong.chn@svit.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) 16 กรกฎาคม 2565

วันที่รับบทความฉบับแก้ไข (Revised) 20 สิงหาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) 23 สิงหาคม 2565

บทคัดย่อ

การสังเคราะห์สาระเกี่ยวกับจิตสาธารณะกับวิถีชีวิตของบุคคลในยุคศตวรรษที่ 21 มีจุดประสงค์สำคัญ คือ การนำเสนอจิตสาธารณะของบุคคลในยุคศตวรรษที่ 21 ที่ควรมีเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมในยุคศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีความสุข ซึ่งพบว่า จิตสาธารณะในศตวรรษที่ 21 ที่บุคคลควรพัฒนาให้เกิดขึ้นในตัวตน ได้แก่ จิตแห่งวิทยาการ (Disciplined Mind) จิตแห่งการสังเคราะห์ (Synthesizing Mind) จิตแห่งการสร้างสรรค์ (Creating Mind) จิตแห่งความเคารพ (Respectful Mind) จิตแห่งคุณธรรม (Ethical Mind) โดยที่องค์ประกอบของจิตสาธารณะในยุคศตวรรษที่ 21 ควรประกอบไปด้วย ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อกัน (Trusting) ความใส่ใจต่อผู้อื่น (Caring) การแบ่งปันกับผู้อื่น (Sharing) ความร่วมมือร่วมใจ (Collaborating) เป็นต้น

คำสำคัญ: จิตสาธารณะ ยุคศตวรรษที่ 21

Abstract

The synthesis of public mind and lifestyle of people in the 21st century main purpose is to present the public mind of the person in the 21st century that should have in order to be able to coexist in society in the 21st century, happily, it was found that the public mind in the 21st century that a person should develop into one's self is the disciplined mind, the synthesis mind, creative mind, respectful mind, ethical mind, where the elements of the public mind in the 21st century should consist of confidence and trust with each other, caring, sharing with others, cooperation., etc.

Keywords: Public mind, 21st Century

ความเป็นมาและความสำคัญ

โลกในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นโลกในยุคปัจจุบัน ซึ่งมีความแตกต่างจากช่วงเวลาที่ผ่านมาในศตวรรษก่อน คือ ศตวรรษที่ 19 และ 20 อย่างมาก เป็นยุคที่เปลี่ยนจากเกษตรกรรม อุตสาหกรรม มาเป็นโลกแห่งนวัตกรรมและเทคโนโลยี ซึ่ง พัทธรินทร์ โลหา (2562) ได้กล่าวว่า ยุคศตวรรษที่ 21 คือช่วงของคริสต์ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นคริสต์ศตวรรษปัจจุบัน โดยเริ่มนับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2001 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 2100 ซึ่งโลกในทุกวันนี้ได้มีการถูกพัฒนาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางด้าน Technology และนวัตกรรม (Innovation) ต่าง ๆ ที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งขณะนี้โลกปัจจุบันได้ก้าวเข้ามาสู่ศตวรรษที่ 21 อย่างเต็มตัว ซึ่งเป็นยุคที่ Digital Technology ที่เข้ามามีบทบาทและเป็นองค์ประกอบสำคัญสำหรับมนุษย์ในปัจจุบันและอนาคตอย่างชัดเจน การเปลี่ยนผ่านจากยุคเก่าเข้าสู่ยุคใหม่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนในวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์อย่างมากมาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบด้านร่างกายและจิตใจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดและหันมาพึ่งพาซึ่งกันและกันมากขึ้น ดังนั้นเพื่อให้การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขสิ่งที่มนุษย์ทุกคนต้องมีคือ การพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพและมีศักยภาพอย่างรอบด้าน มีการเสียสละเพื่อสรรค์สร้างความสุขแก่ครอบครัว และร่วมแรงร่วมใจตลอดจนมีเสียสละต่อสังคมในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคมที่ตนดำรงอยู่ ซึ่ง ณัฐวัฒน์ ล่องทอง (2565) ได้กล่าวว่า เมื่อสังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลง มิติของสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมแบบเดิม อาจต้องถูกทับซ้อนด้วยแนวคิด รูปแบบวิธีการ ความเชื่อและเทคโนโลยีที่ผุดเกิดขึ้นใหม่ ๆ ตามยุคสมัย ทุกคนข้ามผ่านวันเวลาที่ผันเปลี่ยนและยืนหยัดอยู่ให้ได้ในสังคมสมัยใหม่ พัฒนาดตนเองให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ของวันนี้และอนาคตข้างหน้า ให้สมบูรณ์อย่างเต็มกำลัง สังคมที่โลกเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง การปรับตัว และการบริหารจัดการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้น โลกในศตวรรษที่ 21 ถือเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมีความแตกต่างจากศตวรรษที่ 19 และ 20 อย่างสิ้นเชิง เศรษฐกิจ อุตสาหกรรมในอดีต ได้ถูกแทนที่ด้วยเศรษฐกิจและบริการที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูล ความรู้และนวัตกรรม และการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มผลผลิตแทนการใช้แรงงานแบบเดิม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ทำให้มนุษย์ต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้เท่าทันการใช้เทคโนโลยีในชีวิตประจำวัน และใช้เทคโนโลยีสรรค์สร้างสังคมให้มีความสุข มีความเสียสละ ลดละความเห็นแก่ตัว เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขท่ามกลางความผันผวนและวิกฤตในโลกยุคใหม่อย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2555) ได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมที่มีความสอดคล้องกันว่า ภายใต้การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบัน อันเนื่องมาจากกระแสทุนนิยม และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาให้ทันต่อ การเปลี่ยนแปลงและสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ ภายใต้สถานการณ์ดังกล่าวด้านหนึ่งส่งผลกระทบกับวิถีชีวิตของคนไทยให้เปลี่ยนแปลงไปด้วย เช่น มีค่านิยมทางวัตถุสูงขึ้น เกิดการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม และขาดคุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น การส่งเสริมหรือพัฒนาความมีจิตสาธารณะจะช่วยให้บุคคลคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าส่วนตน รวมถึงการใช้และการรักษาสິงของที่เป็นของส่วนรวมในหลายระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชนและสังคมอีกด้วย

ดังนั้น การมีเสียสละเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ จึงถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง ความเสียสละดังกล่าวนี้ต้องมาจากความยินดีที่จะเสียสละ ไม่ได้มาจากการถูกบีบบังคับจากบุคคลใด ซึ่งเรียกว่า “ความมีจิตสาธารณะ” ซึ่งให้ความสำคัญต่อการเสียสละเพื่อส่วนรวมเป็นสำคัญ

การเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21

ปัจจุบันนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า ยุคศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติอย่างมากมาย สิ่งที่เป็นผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลงนั้นมีทั้งที่เป็นผลในเชิงบวกและเชิงลบที่เกิดขึ้นพร้อม ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นาโซค อุ่นเวียง (2565, ออนไลน์) ที่เสนอว่า โลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงไปจากโลกเมื่อยุคศตวรรษที่ 20 อย่างสมบูรณ์การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบันทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างหลากหลาย ซึ่งปัญหาเหล่านั้นมีความซับซ้อนมากกว่าปัญหาในอดีตที่ผ่านมาอย่างชัดเจน ทั้งนี้เป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งทำให้เกิดสภาพของโลกไร้พรมแดน หรือทำให้โลกแคบลง การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้คนหรือองค์กรต่าง ๆ เป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็ว ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ที่โลกกำลังเผชิญอยู่ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามมาในปัจจุบันได้แก่ ปัญหาการก่อการร้าย ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาสังคมและวัฒนธรรม และปัญหาด้านการเมือง การปกครอง เป็นต้น และสอดคล้องกับ มุลนิธิยูวพัฒน์ (2565, ออนไลน์) ที่เสนอว่า ศตวรรษที่ 21 เป็นโลกของเทคโนโลยีและนวัตกรรม ทำให้เราต้องเผชิญกับปัญหาระดับโลก เช่น วิกฤตการเงินโลก ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ เราจะต้องเตรียมพร้อมเพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและปัญหาระดับโลกเหล่านี้ ซึ่งเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและยากที่จะคาดเดาได้ว่าจะเกิดอะไรต่อไป

การเจริญเติบโตด้านเทคโนโลยีที่เป็นผลผลิตสำคัญของโลกศตวรรษที่ 21 ได้อำนวยความสะดวกนานับการแก่มวลมนุษยในโลก เช่น การประกอบอาชีพด้านธุรกิจ อุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและการเกษตร ซึ่งเมื่อใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีมากขึ้นโดยไม่มีขอบเขตจำกัด ย่อมส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงธรรมชาติของโลกได้ ซึ่ง สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2563) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลจากความเจริญเติบโตที่เป็นไปอย่างรวดเร็วของนวัตกรรมและเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 จะส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศโลกส่งผลให้สภาพภูมิอากาศแปรปรวน สภาพความแปรปรวนของภูมิอากาศก่อให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติบ่อยครั้งและทวีความรุนแรง อาทิ แผ่นดินไหว ดินถล่ม ภูเขาไฟระเบิด อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง ไฟป่า ซึ่งทำให้ระบบนิเวศในของโลกอ่อนแอลงอย่างชัดเจน ซึ่งส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ย้อนกลับมาสู่วิกฤตในอาชีพและธุรกิจซึ่งเป็นวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของบุคคลในสาขาวิชาชีพต่าง ๆ ตามมา

วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในยุคศตวรรษที่ 21 ดังกล่าวทำให้สภาวะเศรษฐกิจทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว สังคม ประเทศชาติ ตกต่ำลงอย่างน่าวิตก ส่งผลให้บุคคลต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดมากขึ้น ซึ่งไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าเมื่อบุคคลแต่ละคนมุ่งมั่นแต่จะต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ย่อมที่

จะไม่มีเวลามากพอที่จะมีจิตใจคิดคำนึงหรือใส่ใจที่จะเสียสละกำลังความคิด กำลังกาย และกำลังทรัพย์เพื่อสร้างเสริมความอยู่รอดของสังคมส่วนรวมหรือที่เรียกว่า“จิตสาธารณะ”

แนวคิดเกี่ยวกับจิตสาธารณะ

ความหมายของจิตสาธารณะ

ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า จิตสาธารณะ (Public mind) หรือจิตสำนึกสาธารณะหรือจิตอาสาไว้แตกต่างกัน ดังนี้

พระไพศาล วิสาโล (2554) กล่าวว่า จิตสาธารณะ เป็นความสำนึกใส่ใจและพร้อมที่จะให้ความร่วมมือในกิจการของส่วนรวม ความเคารพและห่วงใยในสมบัติที่ทุกคนในสังคมต้องใช้ร่วมกันซึ่งมิใช่เฉพาะครอบครัว ญาติมิตร คนรอบข้างหรือชุมชนที่ตนเป็นสมาชิกอยู่เท่านั้น หากแต่รวมไปถึงบุคคลอื่นหรือหน่วยงาน หรือองค์กรอื่น ที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ในปัจจุบัน

หฤทัย อาจปรุ (2554) กล่าวว่า จิตสาธารณะ เป็นลักษณะความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว เป็นความตระหนักรู้ของบุคคลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมของตน และมีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือให้การสนับสนุน แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นให้กับบุคคล ชุมชนหรือสังคม มีความต้องการเข้าไปแก้ปัญหาหรือพัฒนา มีความพยายามและฉวยโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจังและมองโลกในแง่ดี บนพื้นฐานของความเป็นจริงโดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบ สันนิษฐานถึงพลังของตนเองว่าจะสามารถร่วมแก้ไขปัญหาคือได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาพร้อมกับคนในสังคม

สุนทรี จูวงศ์สุข (2558) ให้ความหมายว่า จิตสาธารณะเป็นการคิดและปรารถนาดีของบุคคลที่จะกระทำการบางอย่างเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือความช่างสังเกต ความไม่เห็นแก่ตัว การรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม การพัฒนาความเป็นพลเมือง การเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2559) ได้ให้ความหมายของ จิตสาธารณะว่า การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ มีความสำนึกและยึดมั่นในระบบคุณธรรม และจริยธรรมที่ดีงาม ละอายต่อสิ่งผิด เน้นความเรียบร้อย ประหยัดและมีความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ

ศุภรัตน์ ทองอ่อน (2560) ให้ความหมายว่า จิตสำนึกสาธารณะ (Public mind) หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่าหรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสาธารณะที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของ หรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นสิ่งที่สามารถสังเกตเห็นได้จากความรู้สึกนึกคิดหรือการกระทำที่แสดงออกมา

อัญชลี ยิ่งรักพันธ์ (2560) ให้ความหมายไว้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึง ความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ตระหนักในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของคนสามัญ พลเมืองที่รัก เรียกร้องการมีส่วนร่วมและต้องการที่จะจัดการดูแลกำหนดชะตากรรมของตนและชุมชน การมีจิตที่คำนึงถึงประโยชน์

ของส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อเรื่องของส่วนรวม มีการใช้สิ่งของส่วนรวมอย่างรับผิดชอบ การถือเป็นหน้าที่ในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม มีการแบ่งปันและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้สมบัติของส่วนรวมนั้นและการไม่ยึดสมบัติของส่วนรวมมาเป็นของตนเองหรือของกลุ่ม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2561) ให้ความหมายไว้ว่า จิตสาธารณะเป็นลักษณะของจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม ซึ่ง “สาธารณะ” คือสิ่งที่มีได้เป็นของผู้หนึ่งผู้ใดผู้หนึ่ง จิตสาธารณะเป็นความรู้สึกการเป็นเจ้าของในสิ่งที่ เป็นสาธารณะในสิทธิและหน้าที่ที่จะดูแล และบำรุงรักษาร่วมกัน เช่น การช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม โดยการทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำ การดูแลสาธารณสมบัติ เช่น โทรศัพท์สาธารณะ หลอดไฟฟ้าที่ให้ความสว่างตาม ถนนหนทาง แม้แต่การประหยัดน้ำประปาหรือไฟฟ้าที่เป็นของส่วนรวม โดยใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า ตลอดจนช่วยกันดูแลรักษา ให้ความช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก หรือ ผู้ที่ร้องขอความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ ตลอดจนร่วมมือกันกระทำเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา หรือช่วยกันแก้ปัญหา แต่ต้องไม่ขัดต่อกฎหมายเพื่อรักษา ประโยชน์ส่วนรวม

จากการศึกษาความหมายของจิตสาธารณะ สรุปได้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การตระหนักของบุคคล ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึก และพฤติกรรมที่กระทำการบางอย่างเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อส่วนรวม โดยคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อเรื่องของส่วนรวม ถือเป็นหน้าที่ในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวม มีการใช้สิ่งของส่วนรวมอย่างรับผิดชอบ ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของ ตนเอง และเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม

ความสำคัญของจิตสาธารณะ

จิตสาธารณะเป็นการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พร้อมทั้งจะเสียสละอุทิศตนเพื่อ ประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะจึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างหนึ่งในการยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้หันมา มองถึงประโยชน์ส่วนรวมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งร่วมมือกันพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความสงบสุข (ธนิดา ทองมีเหลือ และคณะ, 2550) ดังนั้น ถ้าคนในสังคมขาดจิตสาธารณะนอกจากจะมี ผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กรแล้ว มีผลกระทบต่อชุมชน ทั้งในระดับประเทศชาติ และระดับโลก ดังนี้ (ไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจกร, 2550)

ผลกระทบต่อชุมชน ทำให้เกิดปัญหา คือ ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคน ต่างอยู่ สภาพ ชุมชนมีสภาพเช่นไร ก็ยังคงเป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนาและยั่งยืนไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง อาชญากรรมใน ชุมชนอยู่ในระดับสูง ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของ ตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดคนอาสาสมัครพัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพยากรกลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหา จากบุคคลอื่น

ผลกระทบในระดับชาติทำให้เกิดปัญหา คือ เกิด วิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้งและแก้ปัญหา ไม่ได้ อาทิ วิกฤตการณ์เศรษฐกิจ สังคมขาดเสถียรภาพทางการเมือง การชุมนุมขับไล่รัฐบาลหรือผู้นำประเทศ ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลัง เนื่องจากขาดพลังของคนในสังคม เมื่อผู้นำประเทศนำมาตรการใดออกมาใช้ก็ จะไม่ได้ผล เพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนประเทศชาติไว้เกียรติ ไว้ศักดิ์ศรี ทำให้ประชาชนใน

ประเทศอื่นมองด้วยสายตาเหยียดหยาม ดูหมิ่นดูแคลนว่าเป็นประเทศด้อยพัฒนา

ผลกระทบในระดับโลกทำให้เกิดปัญหา คือ เกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศ เพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน กลัวประเทศอื่นจะโจมตี จึงต้องมีอาวุธที่รุนแรง มีอำนาจในการทำลายสูงไว้ในครอบครองเพื่อข่มขู่ประเทศอื่น และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มักมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางสงครามในการตัดสินปัญหา เกิดการกลั่นแกล้งแก่งแย่งหรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทาง เพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการค้า ทำให้ประเทศด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื้อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์หรือต่างท้องถิ่น มองชนชาติอื่น เผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเอง ถูกดูถูกหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น

องค์ประกอบของจิตสาธารณะ

องค์ประกอบของจิตสาธารณะมีลักษณะที่แตกต่างกันตามลักษณะของกลุ่มและช่วงวัยในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม โดยมีผู้แบ่งองค์ประกอบของจิตสาธารณะไว้ ดังนี้

ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์ (2550) นำเสนอองค์ประกอบย่อยของจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นลักษณะของพฤติกรรมที่มุ่งช่วยเหลือผู้อื่น เช่น 1) พฤติกรรมช่วยแนะนำสิ่งที่ถูกที่ควรแก่ผู้อื่น ร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสังคม อำนวยความสะดวกให้กับผู้อื่น และแบ่งปันสิ่งของให้กับผู้อื่น 2) พฤติกรรมการเสียสละต่อสังคม เช่น สละกำลังกายกำลังทรัพย์และเวลาช่วยเหลือผู้อื่นและสังคมเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน รู้จักเป็นผู้ให้มากกว่าผู้รับ สละประโยชน์ที่ตนพึงได้รับเพื่อแลกกับประโยชน์ของคนหมู่มากหรือผู้ที่อ่อนแอกว่า และใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อสังคม 3) พฤติกรรมมุ่งมั่นพัฒนาสังคม เช่น สนใจในปัญหาและการเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งเสนอความคิดที่จะพัฒนาสังคม ตั้งใจทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดให้สำเร็จตามเป้าหมายกำหนดและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ตั้งใจที่จะทำงานของส่วนรวมจนสำเร็จ ริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาสังคมจนสำเร็จ

เหงว ไตจิรากร (2550) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะไว้ ได้แก่ มีจิตสำนึกที่เป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลต่อสาธารณะชนคนหมู่มาก ให้กำลังใจ ให้แรงบันดาลใจแก่ผู้อื่นในการต่อสู้เพื่อเอาชนะอุปสรรคในชีวิตของตนเอง มีบทบาทในการลดทอนอำนาจของกิเลสตัณหาต่าง ๆ และมีสังคมอุดมการณ์หรือสภาพอันเป็นที่พึงปรารถนาพร้อมกันของมนุษยชาติโดยรวม

เจษฎา หนูรูน (2551) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตสาธารณะ จะต้องพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ 1) การใช้ หมายถึง ลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนในการใช้ของส่วนรวม การรักษาทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้เกิดความชำรุดเสียหายโดยแสดงออก เช่น ดูแลรักษาสิ่งของเมื่อใช้แล้วมีการเก็บรักษาให้คงอยู่สภาพดี และลักษณะของการใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดและทะนุถนอม 2) การถือเป็นหน้าที่ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนในวิธีที่ตนสามารถทำได้โดยแสดงออก เช่น ทำตาม

หน้าที่และเคารพกฎระเบียบที่กำหนด และรับอาสาที่จะทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม คอยสอดส่องดูแลสาธารณสมบัติของส่วนรวม และ 3) การเคารพสิทธิ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม การไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลที่จะใช้ของส่วนรวมนั้นโดยแสดงออก เช่น ไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง และ แบ่งปันและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม

วิทย์พัฒน์ สี่หา (2551) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะ คือ การแสดงความรู้สึกและการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการกระทำตามหน้าที่ที่รับผิดชอบต่อตนเอง การช่วยเหลือดูแลรักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ การแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละทรัพย์สินหรือแรงงานของตนต่อส่วนรวม การเข้าร่วมในการท างานที่เป็นส่วนรวม การใช้เหตุผลการคิด การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับคนอื่น การมองโลกในแง่ดี มีการปรับตัวทางอารมณ์ให้สามารถอยู่ร่วมด้วยกับผู้อื่นได้มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองเกี่ยวกับบทบาทของตนเอง มีการแสดงออกที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว การมีระเบียบวินัย การเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ญาติพี่น้อง การแสดงความช่วยเหลืองานของครอบครัว การทำกิจกรรมในครอบครัวและมีการเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ใช้เหตุผลในการแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เคารพกฎระเบียบของสังคม และมีการยึดถือแบบอย่างของคุณธรรมจริยธรรมจากพ่อแม่ และหลักคำสอนจากพระพุทธศาสนา

เรียบ นมรัช (2552) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะไว้ 9 องค์ประกอบ คือ มีการติดต่อสื่อสารอย่างต่อเนื่อง ความรักเอื้ออาทร และความสามัคคี การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม ความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ยกย่องและให้เกียรติผู้อื่น การมีวิสัยทัศน์ร่วมกันตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น มีมาตรฐานในการปฏิบัติงาน มีองค์ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

ภัสวรรณ งามอาจ (2554) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะไว้เป็น 6 ประการ คือ ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม การวิเคราะห์ วิเคราะห์สภาพสังคม เศรษฐกิจการเมือง และกระบวนการที่ทำให้เกิดปัญหาสังคม เศรษฐกิจการเมือง ด้านความรักเอื้ออาทร และความสามัคคี การรับรู้ความสามารถของตนเอง เพื่อแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจการเมือง และมั่นใจในความสามารถของตนเอง การลงมือปฏิบัติ หรือร่วมมือในการแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจการเมือง และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และการมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือปัญหาสังคม

วารุณี วงศ์วิรุฬห์ (2554) กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีจิตสาธารณะไว้ 4 ประการ คือ การดูแลรักษาของส่วนรวม รู้จักใช้ของส่วนรวมแก่เก็บเข้าที่ ลักษณะการใช้ของส่วนรวม รู้จักใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดและทะนุถนอม การทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่วนรวม และ การอาสาที่จะทำบางสิ่งบางอย่างเพื่อส่วนรวม

ไสว ภูทับทิม (2554) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของจิตสาธารณะ 3 ประการ คือ 1) การหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวม โดยดูแลรักษาใช้อย่างประหยัดและทะนุถนอม 2) การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในวิสัยที่ที่ตนสามารถทำได้ โดยทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายและอาสาที่จะทำเพื่อส่วนรวม และ 3) การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน ไม่ยึดครองของส่วนรวม

เป็นของตนและเปิดโอกาสให้ผู้อื่นสามารถใช้ของส่วนรวมนั้น

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2555) กล่าวว่าจิตสาธารณะ มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 คือ การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยกำหนดตัวชี้วัดจากการดูแลรักษาของส่วนรวม ใช้ของส่วนรวมแล้วเก็บเข้าที่ และการรู้จักใช้ของส่วนรวมอย่างประหยัดและทะนุถนอม องค์ประกอบที่ 2 คือ การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนทำได้ โดยกำหนดตัวชี้วัดจากการทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อส่วนรวม และการรับอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม องค์ประกอบที่ 3 คือ การเคารพสิทธิการใช้ของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยกำหนดตัวชี้วัดจากการไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง และการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้สามารถใช้ของส่วนรวมนั้น

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2556) ได้วิเคราะห์ว่าการมีจิตสาธารณะที่แท้จริงต้องพิจารณาจากองค์ประกอบหลักสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) การมีจิตสำนึกเห็นคุณค่าส่วนรวม เริ่มต้นจากการมีความรู้สึกนึกคิดถึงการเป็นเจ้าของในสิ่งที่เป็นสาธารณะ เช่น รู้สึกเดือดเนื้อร้อนใจเมื่อเห็นสาธารณะสมบัติถูกทำลาย 2) การมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ฐานคิดของจิตสาธารณะที่ลึกซึ้งอีกระดับหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ทำให้ผู้อื่นในสังคมเดือดร้อน เสียหาย ยินดีช่วยเหลือสังคม ระดับความรับผิดชอบต่อสังคมนี้ ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อครอบครัว เคารพนับถือพ่อแม่ ช่วยเหลืองานบ้าน ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ ความรับผิดชอบต่อโรงเรียน/ครู อาจารย์ ตั้งใจเล่าเรียน เชื่อฟังคำสั่งสอนที่ดีของครูอาจารย์ ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยของโรงเรียน ช่วยรักษาทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน มีความรับผิดชอบต่อองค์กรหรือที่ทำงาน ตั้งใจทำงาน ไม่เบียดเบียนเวลา ทรัพย์สินขององค์กร ซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่อชุมชน ให้ความร่วมมือการพัฒนา ดูแลรักษาทรัพย์สินชุมชน และสุดท้ายความรับผิดชอบต่อประเทศชาติด้วยการทำหน้าที่พลเมืองที่ดี รักษากฎหมาย มีระเบียบวินัย ใช้สิทธิและหน้าที่ดูแล บำรุงรักษาสัญชีของที่เป็นของส่วนรวม และ 3) การมีจิตสำนึกอาสาเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ต้องหาช่วยเหลือผู้อื่นและส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว ละอวดตา ยินดีอุทิศตัว อุทิศเวลา อุทิศทรัพยากรเพื่อสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม แสดงออกด้วยการอาสาตัวไม่มีใครบังคับ สมัครใจ เสียสละ ร่วมมือร่วมใจในการท าประโยชน์เพื่อส่วนรวม

อัญชลี ยิ่งรักพันธ์ (2560) ได้สรุปองค์ประกอบของจิตสาธารณะว่ามี 3 ด้าน คือ ด้านจิตสำนึกเกี่ยวกับตนเอง จิตสำนึกเกี่ยวกับผู้อื่น จิตสำนึกเกี่ยวกับสังคม หรือจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นจิตสำนึกที่คนไทยขาดกันมาก คือ จิตสำนึกด้านสาธารณะที่ควรปลูกฝังให้มีมากขึ้น และควรปลูกฝังให้มีครบทั้งสามองค์ประกอบ คือ ด้านความคิด ด้านความรู้สึก และด้านการปฏิบัติ

จากการศึกษาความหมายและองค์ประกอบของจิตสาธารณะดังกล่าวข้างต้นสรุป ได้ว่าองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านมีจิตสาธารณะควรประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ 1) คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะต่อตนเอง หมายถึง การประพฤติตัวให้เหมาะสม เว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสื่อมเสีย เป็นจิตสำนึกเพื่อพัฒนาตนเอง ทำให้ตนเองเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น การมีความรับผิดชอบต่อนักศึกษาในด้านต่าง ๆ เช่น มี ความประหยัดรู้จักความพอดี ตรงเวลา สามารถพึ่งพาตนเองได้ ฯลฯ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบ

และเกิดความเสียหายต่อส่วนรวม 2) คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะต่อครอบครัว หมายถึง การแสดงออกในทางที่ดีเกี่ยวกับครอบครัว มีการทำกิจกรรมในครอบครัว มีการเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเกื้อกูลกันและเชื่อฟังคำสั่งสอนของผู้ปกครอง พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ยึดถือแบบอย่าง คุณธรรม จริยธรรมที่ดีจากพ่อแม่ผู้ปกครองและหลักธรรมสอนของพระพุทธศาสนาเป็นจิตสำนึกของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว และ 3) คุณลักษณะด้านจิตสาธารณะต่อสังคม หมายถึง การแสดงออกถึงการ ดูแลช่วยเหลือ รักษาสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งของสาธารณะสมบัติ ให้ความเคารพในสิทธิซึ่งกันและกัน เห็นคุณค่าหรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เคารพกฎระเบียบของสังคม การปฏิบัติตนตามกฎหมายบ้านเมือง การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรม ประเพณีที่มีอยู่ในสังคม ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม รวมถึงความสำคัญในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นเป็นกลุ่มเดียวกันและที่สำคัญคือการตระหนักถึงความสำคัญของการมีคุณธรรม จริยธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับจิตสาธารณะกับชีวิตของบุคคลในยุคศตวรรษที่ 21

ความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่วนใหญ่มีวิกฤตหรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของบุคคลมากมาย ความมีจิตสาธารณะต้องมีขึ้นในจิตใจของบุคคลซึ่งต้องใช้ชีวิตในสังคมแทนที่การดิ้นรนเอาตัวรอดเฉพาะบุคคลเนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จำเป็นต้องอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการที่จะทำให้บุคคลจะอยู่รอดได้ สังคมต้องอยู่รอดและมีความมั่นคงก่อน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ สำนักงานข้าราชการพลเรือน (2550) ได้เสนอว่าบุคคลจะสามารถเอาตัวรอดและประสบความสำเร็จทั้งในด้านการทำงาน และการดำเนินชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ได้จะต้องมีจิตสาธารณะทั้ง 5 ประการ เนื่องจากจิตสาธารณะทั้ง 5 ยังจะช่วยจรรโลงให้สังคมโลกในอนาคตเป็นสังคมที่น่าอยู่มากยิ่งขึ้น จิตสาธารณะ 5 ประการในโลกยุคศตวรรษที่ 21 ได้แก่ จิตแห่งวิทยาการ (Disciplined mind) หมายถึง “การเรียนรู้ตลอดชีวิต คิดเป็น ทำเป็น” จิตแห่งการสังเคราะห์ (Synthesizing mind) หมายถึง “การสังสมต่อยอด และสร้างนวัตกรรมความรู้” จิตแห่งการสร้างสรรค์ (Creating mind) ที่เชื่อว่า “ความคิดสร้างสรรค์สร้างด้วยการหมั่นฝึกฝน” จิตแห่งความเคารพ (Respectful mind) หมายถึง “การเปิดใจกว้างพร้อมรับฟังทุกความคิดเห็น” และจิตแห่งคุณธรรม (Ethical mind) อันสรุปได้ว่า “ความรู้คู่คุณธรรม นำการพัฒนา” ดังนั้นในระบบสังคมจึงควรเป็นระบบสังคมฐานความรู้และความมีจิตสาธารณะนั้น ซึ่งกฎแห่งความสำเร็จนั้นประกอบไปด้วยการหาคำตอบในประเด็นคำถาม คือ รู้หรือไม่ว่าในโลกนี้มีอะไร (Knowing) รู้แล้วนำมาคิดต่อยอดได้หรือไม่ (Thinking) นำความคิดนี้ไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้หรือไม่ (Serving) และนำความรู้ที่มีและไดมานั้นมาเป็นประสบการณ์ได้หรือไม่ (Experiencing) โดยจะมียอดประกอบที่เกี่ยวข้องต่อความสำเร็จของสังคมยุคศตวรรษที่ 21 คือ ความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อกัน (Trusting) ความใส่ใจต่อผู้อื่น (Caring) การแบ่งปันกับผู้อื่น (Sharing) ความร่วมมือร่วมใจ (Collaborating) (สำนักงานข้าราชการพลเรือน, 2550)

ในขณะที่โฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ (Gardner, 2010) ได้ให้ความคิดเห็นสอดคล้องกันกับแนวคิดข้างต้นเกี่ยวกับถึงบุคคลที่จะประสบความสำเร็จได้ในทุกด้าน และสามารถสร้างสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ให้เป็นสังคมที่น่าอยู่ จะต้องเป็นผู้มี จิตทั้ง 5 ประการ คือ 1) จิตเชี่ยวชาญ (Disciplined mind) เป็นผู้ที่มีความคิด

เป็นระบบ เป็นระเบียบ พัฒนาตนเองในการเรียนรู้ตลอดเวลา 2) จิตสังเคราะห์ (Synthesizing mind) เป็นผู้ที่มีมองสิ่งต่าง ๆ แบบองค์รวม และสังเคราะห์สิ่งที่เกี่ยวข้อง อย่างรอบด้าน 3) จิตสร้างสรรค์ (Creative mind) เป็นผู้ที่มีแนวคิดหรือค้นหาวิธีการหรือรูปแบบ และแนวปฏิบัติใหม่ ที่อยู่นอกกรอบจากความคิดเดิมที่พร้อมจะจัดการกับปัญหาใหม่ หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ 4) จิตเคารพ (Respectful mind) เป็นผู้ที่เชื่อในคุณงามความดีของผู้อื่น ให้เกียรติกัน ให้ความเคารพให้ ความไว้วางใจ ยอมรับความคิดผู้อื่น และเชื่อว่าความแตกต่างระหว่างกันเป็นสิ่งที่ดี เพื่อศึกษาเรียนรู้ ซึ่งกันและกันและ 5) จิตจริยธรรม (Ethical mind) เป็นผู้ที่ยึดหลักของจริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมเป็น แนวทางประพฤติปฏิบัติตนเพื่อการเป็นพลเมืองที่ดี โดยที่จิตสาธารณะทั้ง 5 ประการนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการดำเนินชีวิตหรือการดำรงชีวิตของมนุษย์ในโลกยุคใหม่ ทั้งนี้เนื่องจากจิตสาธารณะทั้ง 5 ประการมีผลต่อการพัฒนาตัวบุคคลทั้งในแง่การทำงานและการดำเนินชีวิต ซึ่งจะนำไปสู่สังคมที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นพลัง ในการผลักดันให้องค์กร สังคม และประเทศชาติพัฒนาไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางที่กำหนดได้อย่างราบรื่น สามารถยืนหยัดอยู่ภายใต้โลกแห่งการแข่งขันในยุคใหม่นี้ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

จากแนวคิดข้างต้นสรุปได้ว่า จิตสาธารณะในยุคศตวรรษที่ 21 ควรประกอบไปด้วย จิตแห่งวิทยาการ (Disciplined mind) จิตแห่งการสังเคราะห์ (Synthesizing mind) จิตแห่งการสร้างสรรค์ (Creating mind) จิตแห่งความเคารพ (Respectful mind) จิตแห่งคุณธรรม (Ethical mind)

บทสรุป

สรุปได้โลกยุคศตวรรษที่ 21 แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มของโลกที่กำลังย้อนกลับไปสู่ค่านิยมในเรื่องของจิตใจที่ตึงตังในยุคของสังคมเกษตรกรรม แต่ในขณะเดียวกันมนุษย์ก็ได้นำเอาเทคโนโลยีการสื่อสารมาใช้ให้เกิดเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญ คือ “จิตทั้ง 5” อย่างลงตัว และมีเป้าหมายเดียวกันกับนโยบายการบริหารประเทศ ที่มุ่งเน้นในเรื่องของ “การเตรียมความพร้อมของคนไทยเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่จะต้องเผชิญในอนาคต” ซึ่งหมายความว่า ถึงว่านอกจากเราจะสร้างความรู้ให้กับคนแล้ว ยังจะต้องสร้างและพัฒนา ความคิด ทักษะคน มุมมองต่อโลกและสังคม ในแง่ของ “จิตใจ” ตามแนวทางการพัฒนา “ความรู้คู่คุณธรรม” ให้เกิดขึ้นกับคนในสังคมและประเทศชาติ

“โลกในยุคสังคมหลังฐานความรู้จะมุ่งเน้นไปสู่เรื่องของการใส่ใจและการแบ่งปัน คือการที่คนเรามีค่านิยมในเรื่องของจิตสาธารณะก็จะทำให้คนเราเกิดความใส่ใจและห่วงใยกัน แต่ในขณะเดียวกันเราก็นำเอาความรู้หรือข้อมูลต่าง ๆ ที่มีออกไปเผยแพร่และแบ่งปันกัน ซึ่งทั้งหมดนี้ก็คือหัวใจหลักของการพัฒนาทุนมนุษย์”

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กร*.

สืบค้นจาก <http://www.ifd.or.th>.

- เจษฎา หนูรุ่ง. (2551). ปัจจัยจิตลักษณะที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2555). สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ. กรุงเทพฯ: วีพรีนท์ (1991).
- _____. (2561). นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. นนทบุรี: พีบาลานซ์ดีไซด์แอนปรินต์.
- ณัฐวัฒน์ ล่องทอง. (2565). การปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21. เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- ธนิดา ทองมีเหลือ และคณะ. (2550). ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 13(1), 92-103.
- นำโชค อุณเวียง. (2565). โลกในศตวรรษที่ 21. สืบค้นจาก <https://www.trueplookpanya.com/learning/detail/34764>.
- พระไพศาล วิสาโล. (2554). ประชา สังคม และวัฒนธรรมชุมชน. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเด็ก.
- พัชรินทร์ โลหา. (2562). การพัฒนาพฤติกรรมกล้าแสดงออกและความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กปฐมวัย โดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา. วารสารราชพฤกษ์, 17(1), 121-128.
- ไพบุลย์วัฒนศิริธรรม และสังคม สัจจร. (2550). สำนักไทยที่พึงปรารถนา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.
- ภัสวรรณ องอาจ. (2554). การขัดเกลาทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะของนักศึกษาวิทยาลัยดุสิตธานี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2565). เปลี่ยนตัวเองสู่วัยรุ่นในยุคศตวรรษที่ 21. สืบค้นจาก <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th>.
- เรียม นมรักษ์. (2552). การวิเคราะห์องค์ประกอบของจิตสาธารณะของนักศึกษาในองค์กร นักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- วารุณี วงศ์วิรุฬห์. (2554). การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนโรงเรียนบ้านสามขัว สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- วิทย์พัฒน์ สือหา. (2551). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับจิตสาธารณะของนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

- ศุภรัตน์ ทองอ่อน. (2550). การศึกษาเปรียบเทียบจิตสำนึกสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 ในจังหวัดปราจีนบุรี ที่มีระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2559). การพัฒนาการผลิตพืชเศรษฐกิจเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและนำไปสู่การแข่งขันและการพึ่งพาตนเอง. สืบค้นจาก https://www.pharmacy.cmu.ac.th/unit/RAI/admin/files_strategy/national%research%20strategy%202555-2559.pdf
- สำนักงานข้าราชการพลเรือน. (2550). จิตสาธารณะ: ทูของมนุษย์ในโลกยุคใหม่. สืบค้นจาก <http://www.blog.rmutt.ac.th/?p=145>.
- สุนทรี จุวงศ์สุข. (2558). การใช้กระบวนการสิ่งแวดล้อมศึกษาเพื่อสร้างเสริมลักษณะนิสัยจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2563). โลกเปลี่ยน คนปรับ [electronic resource] : เตรียมคนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในโลกหลังโควิด-19. กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- ไสว ภูทับทิม. (2554). จิตสาธารณะ: คุณลักษณะของเด็กไทยที่พึงประสงค์. สืบค้นจาก <http://km.spnl.net>.
- หฤทัย อาจปฐ. (2554). รายงานการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำรูปแบบการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ ตัวตนเองกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เหงง โตจิราการ. (2564). จุดประกาย...คิด (ดนตรี) เพื่อจิตสาธารณะ. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://www.9dern.com/rsa/view.php?id=110> (13 ธันวาคม 2564).
- อัญชลี ยิ่งรักพันธุ์. (2560). ผลการใช้สถานการณ์จำลองผลงานกับเทคนิคการประเมินผลจากสภาพจริงเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. (ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- Gardner, H. (2010). *Five Minds for the Future 21st Century Skills: Rethinking How Students Learn*. (edited by James Bellanca and Ron Brandt). Bloomington: Solution Tree Press.